

УДК 378

Денисенко В. В.

Херсонський державний університет

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розкриваються основні аспекти впровадження та застосування інформаційних технологій у підготовці майбутніх учителів початкових класів, що виявляє потребу в зміні змісту, форм та методів навчання в практиці початкової школи. Проведений аналіз особливостей створення комп'ютерно-орієнтованого середовища початкової школи надав підстави визначити теоретико-методичні засади використання інформаційних технологій підготовки студентів у ВНЗ.

Ключові слова: інформаційні технології, комп'ютерно-орієнтоване середовище початкової школи.

Постановка проблеми. У сучасних умовах інформатизації початкової школи України виникла потреба в перегляді існуючих та обґрунтуванні нових теоретико-методичних засад підготовки майбутніх учителів, що не можливо без удосконалення навчального процесу вищих закладів освіти. Для розв'язання даної проблеми необхідно залучати студентів до широкого використання можливостей інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища: навчання методам роботи з сучасними освітніми засобами, методиці педагогічного проектування при проведенні конкретного уроку, в організації позакласної діяльності молодших школярів тощо.

Різні аспекти застосування інформаційних технологій у навчальних закладах висвітлені у працях Н. Апатової, В. Безпалько, Л. Білоусової, В. Бикова, Л. Гризун, М. Дарманського, М. Жалдака, М. Лаптевої, Н. Морзе, Н. Олефіренко, Л. Петухової, А. Пилипчука, Н. Пономарьової, С. Ракова, Ю. Рамського, О. Рудика, А. Сіцінського, О. Співаковського, М. Шкіля, Н. Яциніної та ін.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад використання інформаційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах створення комп'ютерно-орієнтованого середовища.

Виклад основного матеріалу. Інформатизація є педагогічно значущим феноменом, який завжди супроводжував шкільну практику [1]. В педагогічний обіг поняття «інформатизація» увійшло у контексті використання й розвитку технічних засобів навчання (ТЗН). Однак таким аспектам, як організована інформація в друкованій книзі, посібнику, підручнику, усному поясненні завжди навчали школярів. Отже, саме вчитель початкової школи є одночасно джерелом інформації, носієм і транслятором знань.

Загальний процес інформатизації впливає на розвиток національної початкової школи в таких напрямках:

- зміна структури інформаційно-освітньої взаємодії вчителя та учнів, опосередкованої новими інформаційно-комунікаційними засобами навчання, що обумовило введення в зміст галузі «Технології» нового Державного стандарту початкової освіти ознайомлення молодших школярів з інформаційно-комунікаційними технологіями, починаючи з 2-го класу [2];
- зміна освітнього середовища, яке включає інноваційні засоби (предметні, програмно-комп'ютерні, методичні) для молодших школярів і вчителів, що сприяє розробці й реалізації нових дидактичних вимог до змісту й методики навчання;

- поява нових граней інтелектуальної творчості педагогів та учнів початкової школи у вигляді інформаційних продуктів та електронних освітніх ресурсів.

У ході теоретичної підготовки студентів виникає необхідність перегляду методів, технологій та засобів інформатизації, що використовуються у навчанні фахових дисциплін. За допомогою методів та засобів інформатики майбутній педагог повинен навчитися отримувати відповіді на питання про інформаційні ресурси, їх місцезнаходження, доступ до них і можливості застосування з метою удосконалення власної професійно-педагогічної діяльності [4, с.8].

У нових умовах реформування початкової освіти зросла роль комп'ютерних засобів, які стали елементом нової дидактичної системи. Використання інформаційних технологій і комп'ютерних засобів змінили характер освіти й висунуло новий комплекс вимог до змісту навчання та професійної підготовки.

Сучасна підготовка вчителя початкової школи включає вивчення інформаційних технологій, спрямована на оволодіння загальними знаннями, в той час як питання методики організації навчального процесу з їх використанням практично не розглядаються.

У контексті специфіки навчання в початковій школі психолого-педагогічний аспект є одним із важливих факторів професійної підготовки студентів до створення та використання можливостей комп'ютерно-орієнтованого середовища в майбутній педагогічній діяльності. Необхідно сформулювати у студентів розуміння впливу інформаційних технологій на особистість молодшого школяра, необхідність організації безпечної взаємодії дитини з комп'ютером в аспекті фізичного, психічного та морального здоров'я, а також для доцільного впровадження ІТ у навчальний процес.

Розроблення та використання комп'ютерно-орієнтованого середовища початкової школи повинно максимально враховувати: 1) специфіку професійної діяльності вчителя початкових класів, що базується на універсальності професії, 2) запит реальної шкільної практики. Оскільки очевидним є факт, що початкова освіта не тільки закладає основи знань з різних галузей культури, але й формує засоби роботи з інформацією та пізнавальний інтерес до різних її джерел. Особливу актуальність це набуває в умовах комп'ютерно-орієнтованого середовища, що динамічно, активно розвивається.

Саме в початковій школі виявляються значні відмінності в рівнях готовності дітей до навчання, стартових показниках вміння навчатися. Однією із психофізіологічних характеристик молодших школярів є швидка втомлюваність та зниження концентрації уваги у процесі навчання в умовах одноманітної діяльності. У свою чергу, інформаційні технології (ІТ) містять резерви розв'язання даної проблеми не лише за рахунок урізноманітнення завдань, що забезпечують поступовий перехід від ігрової діяльності до навчальної, але й впливу на різні канали сприйняття інформації учня-початківця.

Сучасна початкова освіта орієнтована на створення суб'єктної позиції школяра, яка виявляється через пізнавальну мотивацію, самостійну побудову пізнавального процесу та здійснення самоконтролю.

Створення комп'ютерно-орієнтованого середовища початкової школи змінює характерні особливості уроку, структуру та вимоги до його проведення. Такі уроки не лише поживають навчальний процес, але й підвищують мотивацію навчання молодших школярів. Наприклад, використання презентацій є доцільним на різних етапах вивчення теми й на різних етапах самого уроку:

- на початку уроку за допомогою низки запитань з теми - можливість створити проблемну ситуацію;
- при повторенні вивченого матеріалу – можливість швидко перевірити знання дітей;
- на етапі пояснення нового матеріалу – можливість використання різних видів зображення, відеофрагментів, звукового супроводу, малюнків тощо;
- на етапі закріплення – можливість визначення рівня засвоєння теми за допомогою завдання та відповіді.

Використання інформаційних технологій у навчальному процесі початкової школи та об'єднання їх з традиційними методами навчання ставить студентів перед необхідністю бути готовими до змін форм навчання, до сприйняття удосконалення змісту навчальних дисциплін.

Проблема зниження інтересу дітей до вивчення навчальних дисциплін викликана в першу чергу застосуванням застарілих наочних матеріалів, одноманітним використанням підручників, таблиць, схем.

Одним із засобів підвищення пізнавального інтересу та активності до навчальних дисциплін, поглиблення знань є використання сучасних інформаційних технологій, а саме комп'ютерних, на різних стадіях педагогічного процесу.

Основна освітня цінність інформаційних технологій полягає в тому, що вони дозволяють створити більш яскраве інтерактивне середовище навчання з відповідними можливостями як для вчителя, так і для учня. Крім можливостей більш ілюстративного, наочного представлення матеріалу, ефективною перевірки знань, умінь, до переваг можна віднести багатоманітність організаційних форм у роботі з учнями, методичних прийомів у роботі вчителя.

На відміну від звичайних технічних засобів навчання інформаційні технології дозволяють не лише передати учню велику кількість знань, але й розвивати інтелектуальні, творчі здібності, уміння самостійно набувати нові знання, працювати з різними джерелами інформації [3, с.19].

В залежності від способу використання інформаційних технологій виділяють наступні типи уроків:

1. Уроки, на яких комп'ютер використовується в демонстраційному режимі – один комп'ютер на вчительському столі + демонстраційний екран.

2. Уроки, на яких комп'ютер використовуються в індивідуальному режимі – урок в комп'ютерному класі без виходу до Інтернет.

3. Уроки, на яких комп'ютер використовується в індивідуальному дистанційному режимі – урок в комп'ютерному класі з виходом в Інтернет.

У процесі створення комп'ютерно-орієнтованого середовища в навчальний процес початкової школи вчителі–практики перевагу віддають урокам, на яких комп'ютер використовується у демонстраційному варіанті. Оскільки це допомагає використовувати комп'ютерні навчальні програми, що розкривають різні аспекти вивчення складних явищ, процесів тощо.

Таким чином, пізнавальний інтерес та активність формується під безпосереднім керівництвом вчителя, його захопленістю навчальним предметом, умінням передавати дітям власне ставлення не лише до навчальної дисципліни, але й до процесу самовдосконалення методик навчання.

Сучасний урок не може обмежуватися підручником з предмету, класною дошкою та самим учителем. Згідно сучасних вимог, визначених Державним стандартом початкової освіти, традиційна форма уроку не може забезпечити учням такий обсяг інформації, яким є урок з використанням інформаційних технологій.

Сьогодні в навчанні дітей особливий акцент ставиться на самостійну пізнавальну діяльність. ІТ дозволяють організувати роботу учнів так, щоб вони забажали взяти та засвоїти необхідну інформацію, підштовхнути їх до отримання знань. На уроках з використанням комп'ютера учні розвивають увагу, пам'ять. Комп'ютерно-орієнтоване середовище сприяє самоосвіті та самовихованню. Застосування комп'ютера дає можливість учню виявити себе у різних аспектах пізнавальної діяльності.

За останній час розроблено й випущено різні програми: навчальні, контрольні (тести), електронні підручники, довідники та ін.. Серед популярних форм подачі навчального матеріалу на уроці з використанням комп'ютерних засобів можна виділити наступні: презентація, електронні підручники, віртуальні практичні й лабораторні роботи, тести, тренінги.

Таким чином, використання комп'ютера на уроках в початковій школі дозволяє дітям з цікавістю і швидко засвоювати великий за обсягом на науково-пізнавальний матеріал, урок стає захоплюючим, якість навчання підвищується.

Висновки. Проведений аналіз надав підстави визначити, що інформаційні технології в умовах комп'ютерно-орієнтованого середовища початкової школи дозволяють:

- побудувати відкриту систему освіти;
- змінити організацію процесу навчання;
- раціонально організувати пізнавальну діяльність молодших школярів;
- використовувати комп'ютери з метою індивідуалізації педагогічного процесу.

Усе вищезначене змінює змістове наповнення навчальних дисциплін, що становлять цикл професійно-практичної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Основними теоретико-методичними засадами можуть виступати:

- - принципи використання ІТ;
- - роль ІТ у процесі формування особистісних якостей та ключевих професійних компетентностей;
- - специфіка діяльності вчителя початкової школи в ході організації навчального процесу з використанням ІТ тощо.

Впровадження інформаційних технологій сприяє розвитку компетентнісного підходу, спрямованого на школяра, на розвиток його здібностей та пізнавальних інтересів.

Такий підхід, на нашу думку, дозволить: по-перше, вивести теоретичну психолого-педагогічну підготовку на якісно новий рівень; по-друге, надасть можливість студентам усвідомити педагогічну цінність інформаційних технологій як засобу багатофакторного впливу на особистість молодшого школяра й відповідно їх значущість в освітньому середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти [Електронний ресурс]. / Биков В.Ю. //Інформаційні технології і засоби навчання. -2010. - №1 (15). Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
2. Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/
3. Кузнецова І.В. Розвиток пізнавального інтересу і творчої активності учнів.// //Комп'ютер у школі та сім'ї. – Київ, 2011. – 1(89). – С.19-20.
4. Петухова Л.С., Співаковський В.О. Актуальні питання формування інформативних компетентностей майбутніх учителів початкових класів. //Комп'ютер у школі та сім'ї. – Київ, 2011. – 1(89). – С.7-11.

Denysenko V. V.

Kherson State University

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FRAMEWORK USING INFORMATION TECHNOLOGY TRAINING PRIMARY SCHOOL TEACHERS

The article covers the main aspects of the implementation and application of information technology in preparing future elementary school teachers, which reveals the need for change in content, forms and methods in the practice of primary school. The analysis of the creation of computer-based environment of elementary school provided a basis to determine the theoretical and methodological foundations of information technology training students in high school.

Keywords: information technology, computer-oriented environment of primary school.

Денисенко В.В.

Херсонский государственный университет

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ
ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ
НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ**

В статье раскрываются основные аспекты внедрения и применения информационных технологий в подготовке будущих учителей начальных классов выявляет потребность в изменении содержания, форм и методов обучения в практике начальной школы. Проведенный анализ особенностей создания компьютерно-ориентированной среды начальной школы предоставил основания определить теоретико-методические основы использования информационных технологий подготовки студентов в вузе.

Ключевые слова: информационные технологии, компьютерно-ориентированная среда начальной школы.